

De geschiedenis leert: we komen pas uit het dal wanneer een van de regeringspartijen het roer durft om te gooien

Posted on 21 november 2026 by Eduard Bomhoff

We beleven in Nederland nu de derde diepe crisis sinds de Tweede Wereldoorlog.

Van 1945 tot 1949 worstelde Nederland met het accepteren van de onafhankelijkheid van Indonesië. Die erkenning kwam pas na vier jaar met bloedvergieten in twee militaire acties.

Tussen 1978 en 1982 hadden CDA en VVD vier jaar nodig om te accepteren dat De Nederlandsche Bank en de regering veel te royaal waren geweest met extra geld. De zwakke bankpresident Jelle Zijlstra maakte in 1982 plaats voor Wim Duisenberg en ook bij CDA ging toen het roer om.

Twee keer duurde de crisis ongeveer vier jaar. Zou dat nu ook gelden?

Onbarmhartig en egoïstisch?

Veel dingen kunnen beter in Nederland, maar de meeste mensen zullen toch vooral verdrietig zijn over de gevolgen van de massale illegale immigratie en over de dwang en de hoge kosten van 'netto nul CO2'.

De totale instroom van asielzoekers ligt gemiddeld op 100 tot 125 personen per dag. Het zijn vooral alleenstaande jonge mannen die vaak onder grote druk staan om snel een paar duizend euro te vinden om de lening terug te betalen voor hun illegale reis naar Nederland.

In de klassieke westerns zien we ook grote groepen mensen in hun huifkarren zo'n reis maken. Maar in Wyoming stond geen verzorgingsstaat klaar voor de ontvangst – er was helemaal geen ontvangst. Bij ons vindt de leiding van Stichting VluchtelingenWerk iedereen die een einde wil aan illegale immigratie onbarmhartig en egoïstisch. Politieke partijen als Pro en D66, de NOS en een aantal kranten noemen het liever 'extreemrechts', hoewel er niets extreems is aan de opvatting dat onbeperkte illegale immigratie niet valt te combineren met een verzorgingsstaat.

Onzichtbaar in de statistiek

De andere helft van onze diepe crisis komt van 'netto nul CO2' in 2050. De Europese Unie realiseert ieder jaar een kleine reductie in de CO2-uitstoot en Nederlandse ambtenaren lopen voorop met steeds nieuw beleid. Maar toch is alles wat de EU bereikt op wereldschaal onzichtbaar in de CO2-statistiek, omdat tien keer meer mensen in arme landen leven dan in de EU.

Politici in arme landen zouden geen verkiezing overleven wanneer ze campagne voerden op 'minder CO2' in plaats van 'minder armoede'. Dat roepen ze dus ook nooit in eigen land, maar alleen bij internationale klimaatbijeenkomsten, waar meezingen met de EU over het belang van 'netto nul' wordt betaald met geld van diezelfde EU.

Ommekeer dankzij Amerika

In de crisis over Indonesië van 1945-1949 kwam de ommekeer vooral door druk van de VS op de VVD. Historicus E.H. Kossmann oordeelde in zijn standaardwerk *De*

Lage Landen 1780-1980: 'De grootste soepelheid toonden de liberalen.' Nog bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1948 had de VVD een harde lijn om met militaire acties de 'uitverkoop van het rijk' tegen te houden. Nederlanders moesten in ere worden hersteld als eigenaren van plantages en fabrieken.

Den Haag kwam even later toch in beweging omdat de VS dreigde met het stopzetten van de deviezensteun in dollars voor De Nederlandsche Bank als de onafhankelijkheid van Indonesië niet snel ook door Nederland zou worden erkend. VVD-minister Dirk Stikker van Buitenlandse Zaken beweerde bovendien dat Nederland vanwege zijn kolonialisme misschien niet meer mee zou mogen doen met de NAVO. Hij zette dat expres extra aan om zijn VVD over te halen. In 1949 stemde Nederland onder druk van de VS eindelijk in met de onafhankelijkheid van Indonesië.

In de crisis van 1978-1982 werd de grootste ommezwaai gemaakt door het CDA. Nog in 1978 beweerde de belangrijkste CDA-econoom, de Tilburgse hoogleraar Dick Schouten, dat we de werkloosheid moesten 'wegwerken via begrotingstekorten'. Maar onze eerste 'monetarist', de Rotterdamse hoogleraar Pieter Korteweg, won stijgend respect met zijn argumenten voor een einde aan de tweejaarlijkse devaluaties van de gulden tegen de Duitse mark en voor een strengere koers bij de rijksbegroting, niet zo zeer afgemeten aan het tekort, maar aan de totale uitgaven.

Pas in 1982 stootte het CDA de PvdA uit de regering, ging na vervroegde Tweede Kamerverkiezingen verder met de VVD en voerde een streng beleid, waar de nieuwe premier Ruud Lubbers zich eerder – onder zijn voorganger Dries van Agt – nog tegen had verzet. Lubbers beleefde dat jaar zijn persoonlijke Saulus-Paulusmoment, samen met zijn partijgenoot en minister van Financiën Onno Ruding. Pieter Korteweg werkte onder Ruding als thesaurier-generaal.

Snerende opmerkingen

Twee keer was er dus een lange aanloop, onder meer gekenmerkt door het negeren van kritiek van minderheden in politiek en wetenschap. Nog in november 1948 geloofden de Hollandse ondernemers in Batavia volgens een verslag in *Trouw* dat militair ingrijpen hun belangen veilig kon stellen: 'Van Mook [de ervaren maar ook onbuigzame luitenant-gouverneur-generaal van Nederlands-Indië – EB] komt wel weer terug.' En nog in 1981 maakte Neerlands bekendste econoom, de Groningse hoogleraar en PvdA-prominent Jan Pen, snerende opmerkingen over het sombere

WRR-rapport *Plaats en toekomst van de Nederlandse industrie*: 'Liever niet. Dit lijkt voor mij een beetje te veel op Friedman.'

Milton Friedman, de Amerikaanse econoom en Nobelprijswinnaar, was destijds bekend van pleidooien voor een krachtige maar in haar taken beperkte overheid en voor ruimte voor innovatie en productiviteit door concurrerende bedrijven.

Een paar maanden later verdween de PvdA in de oppositie en kwam pas terug aan de macht met Wim Kok, een PvdA'er die – *Telegraaf*-columnist Ronald Plasterk herinnert ons er voortdurend aan – weinig of niets zou herkennen in de linkse fusiepartij Pro van nu.

Twee keer ook was het een regeringspartij (de VVD in 1949, het CDA in 1982) die van koers veranderde en tamelijk onverwacht koos voor een beter beleid. De omslag werd beide keren niet veroorzaakt door de overwinning van oppositiepartijen.

Drie handicaps

In de huidige, derde crisis hebben we drie handicaps. Ten eerste: veel ambtenaren hebben zich schaamteloos en publiekelijk achter Pro en D66 opgesteld. Hoe moet dat verder als de politiek van illegaal asiel en dwingend 'netto nul' omslaat? Ten tweede: foute benoemingen aan de top, een woke-angstcultuur, en het gif van antisemitisme hebben het vertrouwen in universitaire kennis geschaad. Ten derde: rechters vinden de overheid niet betrouwbaar en proberen daarom met dwangsommen en gedetailleerde ingrepen die overheid op de rails te houden. Het lijkt er dan op dat rechters om ideologische redenen kiezen voor illegale immigratie en voor dwingend 'netto nul' en dat tast hun gezag aan.

Dat zijn drie gronden voor pessimisme. Daartegenover staat enige hoop dat het patroon van 1949 en 1982 zich herhaalt: als de zon weer gaat schijnen, dan gaat het snel, en niet door verkiezingswinst van de oppositie, maar omdat een regeringspartij het licht ziet.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***